

Gyertyagyújtás az interneten

Magyar Származású Zsidók Szombatfogadása
Közzétette: Dr. Verő Tamás rabbi oldala
Követés leállítása
9903 megtekintés

► A magyarok területéről származó hittestvéreknek szervezett közös péntek esti imádkozást dr. Verő Tamás budai rabbi. A felhíváshoz számos helyszínről csatlakoztak az érdeklődők. A kontinenseket átfogó virtuális rendezvény végén Paszternákné Kertész Szusanna gyújtotta meg a sableszi gyertyákat Komáromból.

Zsidó Kultúra Európai Napja 2020

Zsidó Kultúra Európai Napjára 2020. szeptember 6-án, vasárnap kerül sor. Amennyiben a vírushelyzet megengedi, hagyományainknak megfelelően színes programmal várjuk az érdeklődőket. A részletes meghívót augusztusi számunkban közöljük. ◀

Kehila – a közösségért díj Várjuk a jelöléseket!

A z egyesített Kehila és Kehila Haver-díj kiosztásával vallástól függetlenül díjazunk azokat, akik sokat tettek a régió zsidó közösségeiért. Javaslatokat a díjazottak személyére a kile@menhaz.sk címre várjuk 2020. július 31-ig. ◀

Nagyünnepi előzetes

A z 5781-as zsinagógai év 2020. szeptember 18-án, péntek este kezdődik. 18:00-kor találkozunk a Menházban. Az esti ima után ünnepi vacsora lesz. 2020. szeptember 19-én Rosh Hasanah első napján (szombat) lesz Taslich és közös tanulás szintén 18:00-kor. Kol Nidre - Jom Kippur előestéje szeptember 27-én, vasárnap 18:00-kor, Mazkir Jom Kippurkor szeptember 28-án, hétfőn lesz. ◀

Tájékoztató

A z koronavírus járvány idején programjaink szünetelnek. Amint a helyzet jobbra fordul, újra indítjuk tevékenységünket. Erről lapunk hasábjain is tájékoztatjuk olvasóinkat. Mindenkinek jó egészséget kívánunk! ◀

Szerkesztői gondolatok

D e jó lenne hazamenni, Komáromba! – tündököm el a 100 km-es vonatút lehetőségén május 18-án, a home office 10. hetének kezdetén. Este

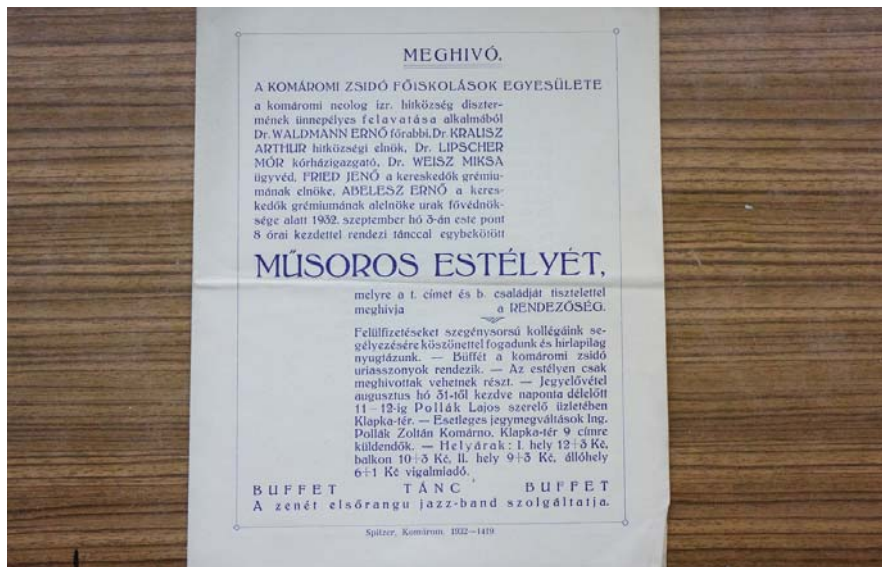

PASZTERNÁK
ANDRÁS

még arról írtak a lapok, hogy Szlovákia határai még jó ideig zárva maradnak. Azért is szeretek Budapesten élni, mert innen csak egy ugrás a Duna és a Vág összefolyásánál elterülő település. Emlékszem, a schengeni határok megnyitásakor apuval és Tomival mi is ott ünnepeltünk a hídon, s talán el sem akartuk akkor hinni, hogy nem kell többé útlevel, összeszorult gyomorral várni, hogy minden rendben lesz-e az átkeléskor. Az elmúlt években a mindennapjaink részévé vált a nyitott határ, ahogy az egykori határátkelő elemei fogatkoztak, úgy váltak régi történetekké, sztorikká a „hídon” átélte kalandok: a Svájc-ból hazatérő nagymamát szétszedő vámosok, a nagypapa kabátjából az 50-60-as évekből kilógó belevarrt nylonharisnya, az egyetemi évek alatt a pecsételéstől szinte betelölt útiokmányaink. S erre, 2020 kora nyarán ismét zárva vannak a határok, Budapest és Komárom egy időre ismét távolabb került egymástól. Nem lehet csak úgy hazaugrani egy ebédre, egy Menházas programra. Az elképzelhetetlen valósággá vált! Mi másban bízhatunk, legyen ez a dolog is egy gyorsan múló történet, pár év múlva elmesélhető kevésbé pozitív emlék. ◀

Közösségi mozaik – kép(ek) a hitközség múltjából –

► Drozd Milan felvételének segítségével – az előző számunkban közölt 1924-es meghívó után nyolc évet ugorva az időben –, 1932-ben találjuk magunkat. A Komáromi Zsidó Főiskolások Egyesülete ezúttal nem külső helyszínen, hanem a neológ hitközség új dísztermében rendez estélyt. A fővédnökök jeles személyek, Waldmann Ernő főrabbi (az utolsó komáromi neológ rabbi, aki közösségével együtt Auschwitzban halt meg), Krausz Ártúr a hitközség elnöke (szintén a Holokauszt áldozata lett), Lipscher Mór kórházigazgató (őt is deportáltak), Weisz Miksa ügyvéd, Fried Jenő (a Vészkorszak áldozata lett) és Abelesz Ernő kereskedők. A jegyekért ezúttal a Klapka térre kell elugranunk Pollák Lajos üzletébe. A „büffé” finom falatairól a komáromi zsidó úriasszonyok gondoskodnak.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno
vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, **a KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

A kényszerű szünet idején tovább folytatjuk korábbi pályázataink elszámolását és új támogatási kérelmek benyújtását.

A Spitzer Béla Kiskönyvtár állománya új könyvekkel bővült. Reméljük, hamarosan újra fogadhatjuk olvasóinkat.

Sajnos, a nehéz helyzet miatt több nyertes pályázatunk került visszavonásra, vagy csökkentették a kiutalás összegét.

Online oktatás a zsblog.hu-val

Körülbelül három héttel ezelőtt úgy gondoltam, hogy ideje valamit tennem a zsidó oktatásért. A gyermekek tanításán, cikkíráson és közösségi programok szervezésén kívül a felnőttoktatás terén próbálok szerencsét, egy 10 héten át tartó előadás sorozattal, melynek címe: Zsidóság a Kezdetektől. Az első előadáson 37-en, a másodikikon 47-en vettek részt. A tanfolyam Zoom-on keresztül zajlik, bárki csatlakozhat egy regisztrációs e-mail után, melyet az info@zsblog.hu címre kell elküldeni! Szeretettel várlak Téged is! ◀

Miklós Dóri

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Júniusi emlékezés

Évtizedes hagyomány, hogy a nyár kezdetén összegyűlnek az emlékezők az Aranyember utcájában található zsidó temetőben, hogy felidézzék az 1944 júniusában lezajlott eseményeket. A helyi izraelita közösség évszázadokon átívelő történetének legsötétebb korszaka előtt hajtanak fejet a jelenlévők – zsidók és nem zsidók – a deportálások évfordulóján.

Visszaemlékeznek a hitközség tagjait sújtó, mindennapi életüket korlátozó és nehezítő zsidótörvényekre, a sárga csillag viselésére és a gettóba zárást követő, Auschwitzba induló transzportokra.

A temetőben felcsendülő gyászima, az elhangzó beszédek, a rendezvény második részében a zsinagógai emlékműnél meg-

gyűjtött mécsesek, baráti találkozók, nemcsak az áldozatokról szólnak. Az elmesélt történetek nem engedik, hogy feledésbe merüljön a második világháború előtti virágzó zsidó élet: az ifjúsági, sport, főiskolás, női egyletek közösségépítő munkája, az ünnepekre megtelő három zsinagóga hitélete, a tradíciók fenntartásáért tevékeny-

Így telt az első online Shalom Klub

Május 10-én, vasárnap délután izgatottan vártuk a 15 órát. Ezúttal nem a Menház kapujában, hanem a Zoom elektronikus platform előszobájában. Itt köszöntöttük mindazokat, akik csatlakoztak a Komáromi Zsidó Hitközség első online klubdélutánjához. A Szlovákiából, Magyarországról és Izraelből érkezőhöz Paszternák Tamás programszervező szólt. Balla Zsolt lipcsei rabbi Németországból beszélt Lag Baomer ünnepének eredetéről, hagyományairól. Megismerhettük közösségének történetét és az élő bejelentkezés helyszínül szolgáló zsinagógát. A járványhelyzet orvosi aktualitásait Turcsányi Gabriella, az Országos Mentőszolgálat munkatársa, a MAZSIHISZ kríziscsapatának tagja foglalta össze, a jelen-

lévők kérdéseit is megválaszolva. A rendezvény harmadik részében Miklós Dóri kvíze következett a modern technika segítségével. Az ünnephez kapcsolódó kérdésekre a leggyorsabban Feldmár Tibor dunaszerdahelyi hittestvérünk adott választokat. A két nyelven zajló programot Vadász Magda szinkrontolmácsolta. Zárásként a jelenlévők bemutatkozásai következtek Ashkelontól Kassáig.

Köszönet Miklós Dórinak és Paszternák Tamásnak a szervezésért és a technikai lebonyolításért, továbbá mindazoknak, akik közreműködésükkel és jelenlétükkel hozzájárultak első saját szervezésű virtuális Shalom klubunk sikeréhez. ◀

PA

kedők küzdelme, a kulturális élet pezsgése.

A múlt felidézése mellett ezek a vasárnapok egyben tisztelgések is azok előtt, akik a borzalmak átélése, a családtagok, szülők, gyermekek, házastársak elvesztése után újrakezdték, akár idehaza Komáromban, akár a nagyvilág bármely szegletén.

A 2013-as árvízi veszélyhelyzethez hasonlóan, az idei megemlékezést őszre halasztjuk, mindannyiunk egészségének védelmében és a messziről erre az alkalomra hazatérők utazási korlátozásai miatt.

Mi mást kívánhatunk a jelenlegi helyzetben, jöjjön el újra, mihamarabb az idő, amikor ismét – félelmek nélkül – tudunk összegyűlni a temetőben, szélesre tárhatjuk a Menház kapuját a kultúránk és hagyományaink iránt érdeklődők előtt.

Komáromi Zsidó Hitközség. ◀

(A cikk a Dunatáj című lap felkérésére készült.)

Gratulálunk!

Komárom város képviselőtestülete Pro Urbe-díjjal ismerte el **Kollár Zoltánt**, hitközségünk vezetőségi tagját, a helyi hajléktalanokért és a kulturális élet területén végzett munkájáért. Köszönjük a Komáromi Zsidó Hitközségért végzett áldozatos munkáját is! Az elismeréshez szívből gratulálunk! ◀

a Komáromi Zsidó Hitközség
vezetősége, a Hitközségi Híradó
szerkesztői

Komáromiak a nagyvilágban

Folytatjuk áprilisban újraindított sorozatunkat, ezúttal Izraelből és Kelet-Szlovákiából hoztunk egy-egy interjút. Ha valaki szívesen mesélne komáromi emlékeiről, a hitközséggel kapcsolatos történetekről, várjuk jelentkezését a kile@menhaz.sk címen.

Wilheim Ágnes (Timrat, Izrael)

Mire gondolsz először, amikor azt a szót hallod, hogy Komárom?

Sok minden eszembe jut, elsőként a szüleim, a szülői ház, a Pozsonyi-kapu, amelyre az ablakunk nézett. Minden reggel a látványára keltem, és este „vele” mentem aludni, amikor kivilágított a vörös csillag a tetefén. Nyáron zöld fű, télen fehér hó fedte, körülölelték a sáncok, ahol nagyon szerettünk játszani, szánkózni. Ma is, mikor hazalátogatok, kimegyek a Pozsonyi-kapuhoz, a házunk és a szentlel már nincs meg, de legalább tudok tájékozódni, pontosan melyik helyen jöttem a világra. Ilyenkor kellemes érzés fog el. Jó hangulat volt Komáromban abban az időben, az emberek ismerték egymást. A Kúrián nagyon közeli kapcsolat volt köztük. Bármikor bemehettem a szomszédokhoz, és mindenféle finomsággal megkínáltak. Máig örülök, megható találkozni velük. Szép és boldog gyerekkorom volt, sok szabadsággal, felnőve egyre több és több élményt szereztem. Az első osztályt a Majláth iskolában végeztem, nagy szeretettel emlékszem vissza Ceglédivá tanító nénire.

Van a hitközséghez kötődő gyerekkori emléked, amelyet szívesen felidézel?

A hitközséghez sok emlékem kötődik. Visszagondolva, minden nehézség dacára, mégis volt zsidó élet Komáromban. Szerettem a szüleimmel az ünnepekkor templomba járni. Különleges volt a hangulat, és találkozhattam a többi gyerekekkel: Glatz Péterrel, Fleischmann Péterrel, Scheiner Péterrel, Paszternák Sanyival, Hecht Mirivel, a Raab lányokkal, Krakauerékkal, Wei-

Érkezés a bécsi reptérre

neréssel és a többi velem egyidős fiatallal. A kisebbek közül Guttman Gyuri, és a legkisebb, Korai Miksi is csatlakozott hozzánk. Futkároztunk a folyosón, játszottunk a Menház udvarán. A szuka (szukoti sátor – a szerk.) nagy attrakció volt.

Drága Glatz Zsuzsi néni szervezett mindent a gyerekek körül. Nagy élmény volt purim ünnepe, a lányok virágoknak öltöztek, én muskátli voltam. Számos barom emléke is eszembe jut a finom süteményekkel, emlékszem mindre. Feledhetetlen élmény volt, amikor simchat tórákor (a Tóra örömmünnepe – a szerk.) a karzatról dobálták a cukorkát a felnőttek.

Ha egy izraeli ismerősöd megkérdezné tőled, mi az, amit Komáromból hoztál magaddal, mit felélnél neki?

Mesélnék az életünkről a kommunizmus alatt. A hajógyárról, a Dunáról és a Vágról, a Komáromot körülvevő rengeteg vízről. Elmondanám, hogy két Komárom van, az egyik Szlovákiában, a másik Magyarországon. A két országot elválasztó Duna felett gyalog át lehet sétálni a két település között. Megemlíteném, hogy a város Pozsony/Bécs és Budapest között fekszik, valamikor egy élő, pezsgő hely volt, ma már kevésbé az. Ja, és hogy található itt egy remek optika is.

Mióta szabadon átjárhatóak a határok, számos alkalommal visszatértél a városba, mi hoz vissza?

Shaul Tchernichovsky izraeli költő írta, hogy az „ember a gyermekkori táj tükré”, ez nagyon igaz. Az ott megélt 19 év sok területen többet adott, mint az itteni 54 esztendő. Nem hittem, hogy az életben egyszer még visszatérek Komáromba. A csoda 24 év után történt meg. Hihetetlen nagy élmény volt, mikor megérkeztem a bécsi repülőtérre, ahol a rokonaim örömmel és virággal vártak. Wilheim Mancsi néni, Sanyi bácsi, Marika, Katka, a családjuknál szerető otthonra leltem. Visszahúz az ottani táj, az illatok, az ételek, a megható találkozások, barátaim, ismerőseim. Ezek mind megnyugtató hatással vannak rám. Sajnos

idén nem tudok jönni, pedig még egy iskolai találkozó is tervben volt.

Mesélsz kicsit az izraeli életéről?

Anno az utam Belgiumba, Antwerpenbe vezetett, ahol rokonaim éltek. Az első perctől beleszerettem a szabad, nyugati világba, erre vágytam. Rögtön, amikor a vonat átment a határon Németországba, tudtam, hogy ez a jövőm, és nincs visszaút. Izraelről nem sokat tudtam, a sors idehozott. Rokonaim felkaroltak és segítettek. Rövid idő után egy kibucba mentem ulpánra, héber nyelvet tanulni. Itt több külföldről érkezett új olé, bevándorló volt. Itt ismertem meg a férjemet Arnont, ő izraeli szabre (helyben született izraeli – a szerk.), a kibucban nőtt fel. A nyelvet hamar megtanultam, beilleszkedtem az izraeli életbe és mentalitásba. A kibuci élet nem nagyon vált be számomra, pár év múlva el is hagytuk. Van két gyermekünk, Shalev és Galit, öt unokánk, mindannyian Tel-Avivban élnek.

A haifai egyetemen elvégeztem a szociális munkás szakot. Kezdeményeztem a válfélben lévő házastársak közötti közvetítés, békítés intézményének bevezetését, ez egy úttörő, hiánypótló dolog volt az országban. Timratban lakunk Észak-Izraelben. Apukám halála után, 1974-ben anyám kijött hozzánk, 92 éves korában hunyt el.

Eljátszol néha a gondolattal, miként alakult volna az életed, ha nem alijázol (vándorolsz ki) Izraelbe?

Kis korom óta éreztem, hogy nem maradok Csehszlovákiában. Talán a rokonaim, akik külföldön éltek, tereltek ebbe az irányba. Minél nagyobb voltam, annál jobban és jobban vonzott a nyugat és a szabad világ.

(Folytatás a következő oldalon.)

(Folytatás az előző oldalról.)

Nem láttam a jövőmet odahaza. Szüleim igazi hősök voltak a szememben, habár egyetlen gyerek voltam, édesapám, akihez nagyon ragaszkodtam súlyos beteg volt, sosem gátoltak abban, hogy megvalósítsam a terveim. A jövőm és az irántam érzett szeretetük fontos volt számukra. Bízattak, bátorítottak, hittek bennem, tudták, hogy feltalálom magam, megküzdök a nehézségekkel. Mindez biztonságos hátteret jelentett számomra.

Nehéz elképzelnem, hogy alakult volna az életem, ha maradok. Nem volt olyan perc, nehéz időszakban vagy örömben, amikor megbántam volna a döntésemet. Hálás vagyok, hogy így alakult a sorsom, és ma élvezhetem mindkét hazám.

Az interjúkor néhány héttel vagyunk Yom Haatzmaut után, Izrael 72. születésnap mit jelent számodra?

Izrael számomra a haza, a büszkeség, az idetartozás érzése, a biztonság. Kívánom, hogy fejlődjön és virágozzon tovább!

Guttman György (Eperjes, Szlovákia)**Mit jelent számodra Komárom?**

Komárom számomra a gyermekkorom városa. Kassán születtem, miközben édesapám börtönbüntetését töltötte. Királyhelmeccen éltünk, ahol anyukám egyetlen barátnője dr. Cicai Anikó volt, mivel édesanyám a magyarországi Sátoraljaújhelyről származott. Amikor Anikót Komáromba helyezték dolgozni, anyukám is ideköltözött, mivel a királyhelmecci zsidók nem voltak hajlandók segíteni neki.

Mind fizikailag, mind lelkileg meggyőzőtörték az Auschwitzban átélt dolgok. Anikó volt az orvosa, az egyetlen ember, aki segített neki, miközben édesapám börtönben volt. Így kerültünk Komáromba, ahová az amnesztia után apám is megérkezett 1953-ban. A várossal kapcsolatban nem nagyon őrzök pozitív emlékeket. A kettős lakótelepen jártam iskolába, ott is éltünk. Szinte mindennap sírva mentem haza, mert az úton rendszeresen megverték, lezsidóztak. Ennek csak az 5. osztályban lett vége, amikor összetűzésbe kerültem egy antiszemita kilencedikkel. Reménytelen, feldúlt helyzetemben egy vasszéket ragadtam meg, melyet olyan szerencsétlenül hajítottam felé, hogy kórházba kellett vinni, és 18 öltéssel varrták össze a fejét. Kettes magaviseletet kaptam ezért, többé nem zsidóz-

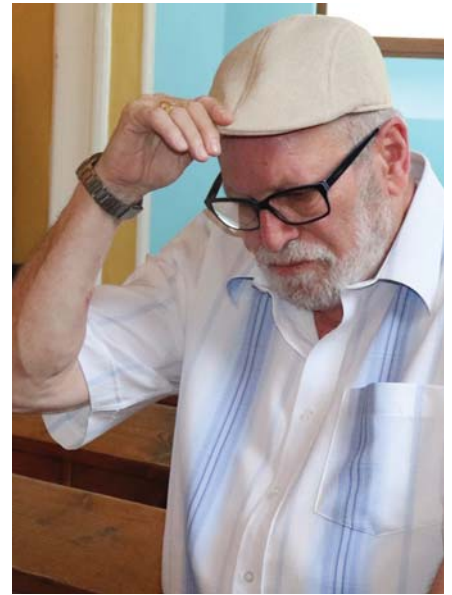
tak, félték tőlem. Természetesen ez nem kedvezett a népszerűségemnek. Középis-kolába már nem a városban jártam, ez nagy megkönnyebbülést jelentett számomra. 1969-ben, a pardubicei ipari szakközépiskola harmadik évfolyama után, nyáron egy nemzetközi, zsidó fiataloknak szervezett táborban voltam Dubrovnikban, Jugoszláviában, ahonnan már nem tértem vissza Komáromba, Izraelbe folytattam az utam.

Van kedvenc gyerekkori emléked a helyi hitközséggel kapcsolatban?

A szüleim Steinerékkal voltak jóban. Imre bácsit nagyon szerettem, később Izraelben is kapcsolatban voltam velük. Szerettem az érsekújvári hitközséggel közösen tartott purim ünnepeket. A hitközség egyik, számomra legkedvesebb tagja Lengyel Szami bácsi volt, aki mindig viccelt, és megértett minket, gyerekeket. Mindig volt egy-két jó szava hozzánk, és persze egy kis édessége is. A gyerekek közül főleg Kellner Mikivel és Korai Mikivel barátkoztam, a többiek három évvel idősebbek vagy ugyanennyivel fiatalabbak voltak nálunk. Korai Mikivel együtt voltunk ebben a bizonyos jugoszláv táborban. Sok kellemetlensége volt abból, hogy én nem tértem vissza az országba.

Milyen érzés volt alijázni, kivándorolni Izraelbe?

1969. szeptember 21-én, erev jom kippurkor éreztem meg velünk a Herzl Tivadarról elnevezett hajó a haifai kikötőbe. A Szochnut hivatalnok megkérdezte, hogy hívnak. Azt mondta, Juraj név nincs a héberben, a bevándorló igazolványomba a Guttman Jichak került. Mivel jom kippur ünnepe volt az arab taxis Beit Alfa kibucba vitt. Másnap 7 kilométert gyalogoltam a szomszéd városka zsinagógájába, mert a kibucban nem volt imaház. Izrael a szeretett hazámmá vált, amelyben 27 évet töltöttem, ebből hét és felet katonai szolgálatban, illetve kórházban a Jom kippuri háborúban szerzett sérülésekkel. Miután Gorbacsov döntését követően megindult a szovjet alija, nagy változásokat hozva az ország mindennapjaiban, úgy döntöttem, nem szeretnék azonosulni ezekkel a dolgokkal, 1996-ban visszatértem gyermekkorom városába, Komáromba.

Az ott töltött évtizedek alatt volt olyan dolog, amelyre azt mondtad: „Ezt Komáromból hoztam magammal!”?

Mivel egy nyári táborba mentem három hétre, csak egy kis bőröndöt vittem magammal Jugoszláviába. Ez nem volt 15 kg sem, hogy elbírom. 51 éve őrzök egy ruhafejt, mely egyben egy kis varrókészletet is rejt magában tűkkel, két kisollóval.

A rendszerváltást követően települtél vissza Szlovákiába, Komárom után az ország keleti felében leltél otthonra. Miként látod a szlovákiai zsidó közösségek helyzetét, mit gondolsz a jövőjükéről?

A Szlovákiában eltöltött 24 évet nagyon kritikusán látom. Úgy gondolom, hogy sokan semmit sem változtak a háború óta, a kommunista elnyomás hosszú évtizedei után újra felütötte a fejét a nyílt és a rejtett fasizmus. A szélsőjobboldal 8 százalékos parlamenti szereplése a legutóbbi választásokon tragikus. Elszomorít az antiszemitizmus jelenléte. Gyakran elgondolkodom, melyik a rosszabb, az orosz bevándorlók által átalakított izraeli társadalom, vagy az ami, Szlovákiára vár az elkövetkező években. Meglátjuk – mint a vak is mondta –, de szerintem nehéz idők jönnek a szlovákiai zsidókra. Bárcsak hamis próféta lennék és tévednék! A mielőbbi viszontlátás reményében küldöm üdvözlémet a komáromi közösség tagjainak Eperjesről!

Szerkesztette és fordította PA

A zsidó színház rejtelsei

Interjú Peremiczky Szilviával

Irodalomtörténész és hebraista vagyok, tudományos fokozatomat és munkakörömet tekintve az OR-ZSE habilitált egyetemi docense és a MAZSIHISZ tudományos igazgatója. Fő kutatási területeim a zsidó irodalom és határterületei, különösen a költészet és a dráma, illetve a ladino (d judeoespanyol) nyelvű szefárd kultúra.

Milyen feladatok hárulnak a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségnek tudományos igazgatójára?

A feladat összetett, és a színvonalas ismeretterjesztés is a része. Konferenciák szervezése – mint például a nagyszerű, 2016-ban megrendezett Schweitzer József Emlékkonferencia – mellett immár ötödik alkalommal írtunk ki tudományos pályázatot egyetemi hallgatók számára, amelynek előkészítése és lebonyolítása az én feladatom. Két kötetet is kiadtunk, az említett konferencia előadásainak anyagát, valamint az első három év tudományos pályázatainak díjazott dolgozatait, mindkét kötet tudományos-szakmai munkálatai is hozzám tartoztak. De nagy örömmel vállaltam fel a zsidó óvodák és iskolák számára kiírt pályázat előkészítését és lebonyolítását is, amely Radnóti Zoltán főrabbi ötletéből nőtt ki, és a részleteket Kiss Henriettel, a BZSH vezető elöljárójával dolgoztuk ki. Henriett ötlete volt az is, hogy a pályázatot terjesszük ki az óvodásokra. Tavaly nagy sikere volt a pályázatnak, idén is meghirdettük, de a járvány-

helyzet miatt a leadási határidőt bizonytalan időre eltoltuk. Emellett rendszeresen dolgozom a honlap számára – tudományos könyvajánlókat készítek, valamint a magyar zsidó arcképcsarnok, illetve a nagy rabbielődök portréit én írom, az utóbbiak megírásában együttműködve a hozzátartozókkal, ha lehetséges, a leszármazottakkal. A lektorálásban Frölich Róbert és Radnóti Zoltán segítettek. Távlati terveink között szerepel a neológ rabbik életrajzának, pályaképének összeállítása, tudományos munkáik adatainak összegyűjtése és egy adatbázis létrehozása.

2019-ben jelent meg a Zsidó dráma, színház és identitás című könyve a Ráció Kiadó gondozásában. Miért és miként kezdett el foglalkozni e témával?

Tréfásan azt mondhatnám, hogy megpróbáltam összekötni a különböző érdeklődési területeimet. Komolyra fordítva a szót, a szefárd zsidó kultúra vagy az izraeli irodalom, kultúra kutatása közben felkeltette a figyelmemet, hogy a színház mindig is milyen hangsúlyos szerepet

töltött be a zsidó identitás kérdéseinek megfogalmazásában, közvetítésében, megerősítésében vagy éppen formálásában, még azokban a korokban és területeken is, amikor és ahol a halakha tiltotta, vagy csak szűk keretek között engedélyezte a színházat. Hadd említsek három példát. Az első a 16–17. századi amszterdami conversók – tehát az inkvizíció elől menekülő, Amszterdamban a judaizmusra visszatérő spanyol és portugál zsidók – nagyfokú irodalmi aktivitása, ezen belül a jelentős mértékű drámai irodalom. Ez a drámai irodalom esztétikailag nem kiemelkedő, művelődéstörténetileg azonban annál izgalmasabb, és nagyon komoly szerepet játszott a conversók zsidó identitásának visszaállításában és megerősítésében, nem kevésbé volt jelentős a didaktikus szerepe. Ugyanezt a didaktikus jelleget látjuk a második példában, a 19. század második felében az egykori török birodalom területén. A nyugati, főleg francia hatásra felbukkanó szefárd dráma és színház szerepe a nyugatosodás, az új, nyugatiasodó szefárd zsidó identitás, majd ezzel szemben a cionista önazonosság terjesztése volt. Ugyanakkor az iskolákban, klubokban előadott, túlnyomórészt műkedvelő előadások bevételével legtöbbször karitatív célokat – a helyi Chevra Kaddisát vagy az iskolát vagy más jótékony célokat – támogattak. Végezetül a színháznak a mai napig komoly szerepe és súlya van a modern héber kultúrában. Az izraeli színház az államalapítás környékén az izraeli identitás legfontosabb alapértékeit igyekezett megfogalmazni, és ezeket az értékeket közvetítette az új bevándorlóknak, egyszerre identitást megerősítő és formáló médiumként, míg a hatvanas-hetvenes évektől megkérdőjelezi ezeket az értékeket, és gyakran olyan nyira provokatívan, hogy a kortárs izraeli színház fősodra a napi politika harctere lett. Többek között erősen, gyakran kifejezetten durván vallásellenes, miközben az elmúlt évtizedekben érdekes színházszerű megnyilvánulások szemtanúi is vagyunk egyes, a színházat egyébként elutasító vallásos közösségekben is. Ilyenek például a rabbinikus engedéllyel működő női stand-up comedy előadók vagy az Efratban működő közösségi női színház – női előadókkal és női nézőkkel.

Folytatás a következő oldalon.

Folytatás az előző oldalról.

A fenti példák késztettek arra, hogy feltegyem a kérdést: a zsidó dráma és színház vizsgálata segít-e megérteni a zsidó identitás vagy identitások változásait, a zsidó egyéneket és közösségeket foglalkoztató kérdéseket? Azt gondolom, hogy a válasz: igen, a színház és általában a művészet segít megérteni ezeket a változásokat és kérdéseket, mivel a művészet emocionális jellegéből és kifejezési lehetőségeiből adódóan érzékenyebben és árnyaltabban képes reflektálni a világ változásaira és kríziseire. A színház, ahol a néző saját magával mint tükörképével szembesül, erre különösen intenzíven képes. Amikor úgy döntöttem, hogy belevágok az OR-ZSE-n a habilitációs eljárásba, nem volt kérdés, hogy ezzel a témával, ezekkel a kérdésekkel szeretnék foglalkozni. Az opponensek bátorítottak arra, hogy gondolkozzam a dolgozat „könyvesítésén”, különösen Müller Péter színháztörténész, teatrológus, aki bírálataiban hangsúlyozta, hogy támogatja a megjelenést. A kéziratot az opponensi véleményeket is figyelembe véve átdolgoztam, új részekkel bővítettem, így született meg a könyv. A könyv megjelenéséért nagy köszönettel tartozom a Ráció Kiadó munkatársainak, mindenekelőtt Lajtai L. Lászlónak, hogy az első pillanattól kezdve hittek a kéziratban, és szívvel-lélekkel támogatták.

Mitől lesz egy mű, egy színdarab, egy előadás zsidó? A szerzőtől, a témaválasztástól, a cselekmény helyszíntől, a rendezőtől, a bemutatás földrajzi helyétől?

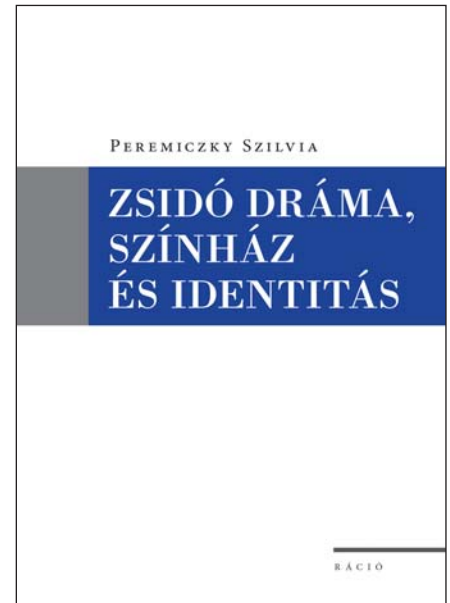
A zsidó színház – irodalom, művészet – fogalmát számos szakember próbálta és próbálja definiálni. A legkülönbözőbb válaszokat adták erre a kérdésre, és ezeket a véleményeket és definíciókat komoly viták övezik. Egzakt választ nem lehet adni, és talán nem is kell, hiszen mindig találkozunk olyan határesetekkel, kivételekkel, akik vagy amik a fogalom tágítására vagy szűkítésére késztetnek. Egy tudósna vagy kutatónak persze szükségesek a meghatározások, már csak azért is, mert a vizsgálat tárgyát be kell határolni. Két fogalmat azonban meg kell különböztetnünk. A kérdésben műről és előadásról is szó van, azonban a mű és az előadás a kérdés szempontjából is különböző fogalmak. A mű, az írott szöveg vagy librettó, partitúra eseté-

ben még „csak” a szerző és az általa megírt műalkotás létezik. A zsidó mű fogalmát úgy definiálom, hogy olyan zsidó szerző által írt alkotás, aki legalább élete egy szakaszában azonosult a zsidó identitás valamely formájával – legyen az vallásos, cionista vagy kulturális vagy egyéb identitás. Persze, ebben az esetben is felmerülnek kivételek, határesetek, de ha a mű színpadi, fizikai reprezentációjáról beszélünk, a kérdés még összetettebbé válik, mivel ahogyan a kérdés folytatása is mutatja – belép a történetbe a színészgárda, a rendező, a többi alkotó, az előadás helyszíne. Felmerül például a kérdés, hogy zsidó előadás-e mondjuk a Hegedűs a háztetőn japán színészek által japánul előadott produkciója vagy egy nem zsidó szerző zsidó témájú darabja mondjuk izraeli színészek héber nyelvű előadásában – ezek további határesetek. A könyvben én mindig a darabból indultam ki, az egyes előadásokat abból a szempontból vizsgáltam, hogy miként közvetíthetik a zsidó identitás kérdéseit nemcsak zsidó, hanem adott esetben nem zsidó nézőközönségnek is.

Kiknek ajánlja elsősorban a kötetet?

Mindenkinek, akit érdekel a színház-, a drámatörténet és vagy a zsidó kultúra, akár szakemberként, akár közönségként. Reményeim szerint hasznos lehet olyan teatrológusok, irodalomtörténészek, egyetemi hallgatók, gyakorló színházi szakemberek, a színházszerető közönség számára, akik szeretnének többet tudni a zsidó színházról és drámáról, és azon keresztül a zsidó hagyomány és kultúra színházzal érintkező területeiről, és remélem, hogy hasznos lehet mindazoknak is, akik most ismerkednének mindezzel. De érdekes lehet a kötet a hebraista, judaisztikával foglalkozó szakemberek vagy a zsidó hagyományt, kultúrát ismerő érdeklődők számára is, akik a zsidó kultúra ezen sajátos részével szeretnének megismerkedni, közben kitekintve az egyetemes dráma- és színháztörténetre is.

Pár éve New Yorkban járva, hosszasan dilemmáztunk azon, melyik musicalt nézzük meg a Broadway színes kínálatából. Végül a Hegedűs a háztetőn mellett döntöttünk, pedig igazán káprázatos versenytársai voltak. Köze lehet ennek ahhoz az identitáshoz, melyet a könyvben is boncolgat?

Erre lehetetlen egyértelműen válaszolnom, hiszen egy ilyen döntést számos tényező befolyásolhat. A választéktól kezdve, az előadásfotókon, a beharangozókon, a kritikákon, a barátok és ismerősök véleményén keresztül régebbi élményekig bezárólag. És gyakran nem is racionális, hanem érzelmi okok mentén döntünk. Lehet, hogy a Hegedűs a háztetőn általunk látott régebbi előadásélményei a meghatározóak, lehet, hogy a történet, a zene, vagy az eredeti regény. Vagy egyszerűen az a tény, hogy az adott darabot jól ismerjük, és ha csak egy előadást választhatunk, akkor inkább biztosra megyünk. És igen, az is lehetséges, hogy zsidó nézőként egy zsidó témájú darabot választunk, és a döntéshez az is hozzájárulhat, hogy a Hegedűs a háztetőn a Broadway egyik emblemikus előadása. A válaszom tehát, hogy igen, köze lehet – és az is lehet, hogy még sincs.

Olvashattunk Öntől már Jeruzsálem megjelenéséről az irodalomban, vannak tervei a következő könyvvel kapcsolatban?

Köszönöm a kérdést. Több téma érlelődik bennem, és ezért jelenleg nem tudok pontos választ adni. Foglalkoztat a költészet és a költő helye és szerepe a zsidó irodalomban és kultúrában, a költői egyéniség kérdései, ahogyan egyes költői pályaképek elemzése vagy bizonyos színházi és drámai teóriák megjelenése a modern héber drámában. De hogy melyik lesz az a téma, amelyik leghamarabb beírja, azt még jelen pillanatban nem tudnám megmondani. ◀

PA-PT

„Nuuu...” – Smuel bácsi emlékére – 3. rész

Az előszobából befelé mutat Ági néni, az ebédőasztalon egy hatalmas csokor áll: „Hatvan éve nem futotta esküvői csokorra, most ezzel lepett meg Smuel.” A szemem sarkában mint-ha egy könnycsepp kezdene kialakulni, egy újabb Posztdok Naplós emelkedett pillanat! Mi mást kívánhatok az IFJÚ párnak, Mazel Tov, bis 120!”

2013. február 24. – „Évához és az országban vendégeskedő szüleikhez csatlakoztam, akik Bnei Brakba tartottak Ági nénihez és Smuel bácsihoz. Előre jelezték, szarvasi pólóban jönnek, ez az ünnepi jelmezük, így természetesen én is magamra öltöttem a kék madrich-egyenruhát. Közel négy kellemes órát töltöttünk el vendéglátóinknál, az ízletes ebéd mellett számtalan anekdota tette emlékeztessé a délutánt.” (Ha odafent összefut Smuel bácsi Vadász Gáborral, biztos folytatják a tábori történeteket).

2013. április 17. – „Úton vagyok Bnei Brakba. Szarvasi ismerőseim háza előtt megtorpanok. Mintha ez a fehér kocsi nem Smuel bácsi autója lenne. Más a márka, kicsit újabbnak is tűnik. Vacsora közben kedélyesen meséli, változás állt be, eladta az autót, többet nem vezet, már a szomszéd parkol a helyén. Percek alatt tiszta lesz a kép... Hirtelen mindent átértékelek. Büszke vagyok rá, hogy jópárszor Smuel bácsi mellett ülhettem a kocsiban, s miközben minden ellenkezésem ellenére hazafuvarozott, hallgathattam a végtelen történeteit. A tábori éveket idéző gombalevessel és rakott krumplival a szatyromban lépek ki az otthonukból. Odakacsintok a szomszéd autójára...”

2013. augusztus 28. – „A tervezettnél másfél órával később hagyom el az egyetemet, nagy a hajrá odabent, alig van pár napom lezárni a kutatási témákat. A ramat gani Amidar buszvégállomás helyett Bnei Brak felé veszem az irányt. Pár percet várok a 161-esre, amelyen megpillantok egy kollégát. Még a kezdetekből ismerem, az ő főnöke is Franciaországból jött, s így a csoportjaink viszonylag gyakran találkoztak az elmúlt években. Úgy érzem, most nem elég az itt szokásos fejbólintás, hátramegyek, s leülök mellé. Történik mindez annak ellenére, hogy Izrael – engem is megdöbbentő módon – kiölte belőlem a

szociális érzékenységet. Szinte egész úton beszélgetünk, azaz inkább én válaszolok az első kérdésére: „Mikor fejezed be a munkát Izraelben?” Csak ömlök belőlem a szó, miközben átszeljük az ortodox városkát. Társalgunk szakmáról, a posztdoki hét-köznapiokról. Felidézem, amikor először szálltam fel a 161-esre, s a térképet szorongatva azon izgultam, hol kell majd elhagynom a járművet, Ági nénihez és Smuel bácsihoz menet.

A Jeruzsálem utcán búcsút veszek úitársamtól, s mielőtt a busz kifordulna a stétből leszálok a szupermarketnél. Búcsúvacsorára vagyok hivatalos a helyi pót-nagyszüleimhez. Megvan a maga szertartásrendje a mi kis egy-másfél havonta „megrendezett” összejöveteleinknek. Először nosztalgiaüzünk kicsit Szarvasról, majd Smuel bácsival megvitatjuk az aktuális szentföldi politikai helyzetet. Belenézünk a Duna híradójába, s nem maradhat el az időjárás jelentés az izraeli híradás végén sem. Eközben a vacsora már ott gőzölög az asztalon. Mi mással is köszönhetnének el tőlem a szarvasi tábor legendás mesgiahjai, mint a gyermekként az Alföldön megszeretett gombalevessel. Majd jön a lecsó, saláták és desszertnek a barackos gombóc. A lakoma, közben befut egy telefonhívás a házigazdákhöz. A szarvasi tábor helyi vezetője hívja Ági néniéket. Micsoda varázslat, pont akkor, amikor itt ülök az asztaluknál, hív valaki a csodák földjéről. Ahogy végzünk a fogásokkal, valahogy egyre meghatóbb lesz a hangulat. Aztán elkezdünk búcsúzkodni, Ági néni előhúzza a filmes fényképezőgépet, akarnak velem egy közös fotót. Kapok egy kis emléket egy levél kíséretében:

„Drága Andris! vagyis KisPaszti! Befejeződött két év Izraelben és jövő héten I.ten

segít utazol haza. Reméljük, jól érezted magad itt. Mi nagyon élveztük ahányszor eljöttél hozzánk és együtt voltunk. Így halottunk újságokat, amik ott Pesten, Szarvason és Komáromban történtek. Kívánunk Neked és kedves feleségednek, Barbinak boldog életet, amit tulajdonképpen igazán csak most fogtok elkezdni együtt az új otthonotokban. Sok szeretettel kívánunk boldog Új Évet, egészséget, sok örömet, boldogságot még egyszer. Nagyon sok szeretettel a pót-nagyszülők Ági néni és Smuel bácsi.”

Egy ölelés, kézfogás, a lépcsőházból még hátrapillantok. Abban a reményben hagyom magam mögött Bnei Brakot, hogy a jövőben még biztos vacsorázom náluk.”

2013-ban hatalmas megtiszteltetés volt, hogy eljöttek a szarvasi esküvőnkre. Smuel bácsi mondta az egyik áldást, pár hónappal később ő szögezte fel a mezüzt a közös otthonunkban. 2017 áprilisában jártunk náluk utoljára. Vadász Évivel indultunk el a 161-es buszon a Daniel utca felé, jó volt újra beszélgetni egy kicsit, feleleveníteni a közös nyarakat. Egyszer, talán még ennek az évnak a nyarán pár percre összefutottunk velük Budapesten, aztán valahogy elmaradoztak a szokásos ünnepek előtti telefonok. Pár hónapja visszahozta a posta a címükről a Hitközségi Híradót, nagyon megijedtünk, szerencsére hamar kiderült, csak a kézbesítő lehetett figyelmetlen.

Smuel bácsi elment, többet nem lapozza fel a szarvasi emlékekkel teli albumait, nem vitatjuk meg az aktuális közel-keleti, kelet-európai helyzetet. Emléke, történetei velünk élnek a mindennapokban. Köszönet mindenért, s ma már tudom, tízévesen nem kellett volna ellógni a reggeli imáról! Ószinte részvétünk a családnak! ◀

PASZTERNÁK
ANDRÁS

Kék-fehér hétköznapok

95. fejezet: Layla sheket

(2012. november 14.)

Tegnap este szerettem volna blogot írni, beszámolni a mérnöki tanszéken átélt élvezetes percekéről. A workshopról, amely az izraeli ipar legújabb és legérdekesebb vívmányaiból nyújtott át egy csokorra valót a több mint száz érdeklődőnek. A címe "Törésvonalak" lett volna, s az elején azon elmélkedtem, miért van az, hogy ciki elmenni egy másik tanszék, intézet által szervezett programra az egyetemen belül, pláne ha az teljes mértékben a kutatási profilunkba vág. A mérnökök által szervezett fejtágításon nem is láttam senkit a nano vagy a kémia vidékéről. Szóval ismét kész volt elméletben egy poszt, s ez a fránya élet már megint felülírja a terveket. Szóval a kapszulában lenyelhető kameráról, a 3Dfelvevőről egy későbbi alkalommal.

A délutáni órákban az izraeli hadsereg célzott támadással likvidálta a Gázai-övezetet irányító Hamasz katonai szárnyának vezetőjét illetve átfogó hadműveletbe kezdett a Dél-Izraelt érő folytonos rakétacsapások felszámolására.

Miközben a bejegyzést írom, bekopogott a vendégház tulajaja, s azt kérdezte: „Hogy vagyok?” „Jól! Remélem nem lesz háború!” – hangzott a válaszom. Ezért jött, készenlétbe helyezték a biztonsági szobát, ahova légiriadó esetén menekülni kell. Közvetlenül a szobám mellett van. REMÉLEM nem lesz rá szükség.

Az egyetemen a kollégákat nem nagyon hozták lázba a hírek, mindenki tovább ügyködött a laborban. Hazafelé a szupermarketben egy kicsivel többen voltak, mint az ilyenkor este szokásos. Egyetlen olyan idősebb házaspárt láttam, akik tudatosan tartós élelmiszereket kerestek, mint olaj, cukor, liszt, rizs, kekszek...

Ramat Gan utcái nyugodtak voltak, a boltok nyitva, a buszok tele munkából hazai gyekvőkkel. Az ashkeloni ismerősökkel egy órája beszéltem, mindenki várja, mi lesz a következő lépés az ördögi körben. A Gázával határos 40 km-es sávban holnap nem nyitnak ki az iskolák, a nem létfontosságú hivatalok.

Dél-Izrael egyes településein, Ashkelonban, Beer Sheván szólnak a szirénák (20:11). Ha bármi fontos történik az este, éjszaka folyamán a Hadi Posztdok Napló rendkívüli bejegyzéssel jelentkezik.

(2012. november 14. – 21:30)

Néhány friss hír a dél-izraeli helyzetről helyi idő szerint 21:30-kor:

- A tv-ben élőben mutatják (21:30) amint aktivizálódik a Vaskupola légvédelmi rendszer Ashdod kikötővárosban.
- Gázából több hullámban támadták Beer Shevát, a Negev sivatag fővárosát. Személyi sérülésről nem szólnak a jelentések, a híradók képei szerint egy autót eltalált egy lövedék a lakóházak között.
- Rakéta hullott Dimónára, a városra, melynek szomszédságában található az izraeli atomerőmű.
- „Ha szükséges kibővítik a hadműveleteket...” – jelentette ki az ország miniszterelnöke este a hadügyminiszterrel tartott sajtótájékoztatón.
- Nehéz napok előtt áll az ország déli része, jelentette ki a katonai szóvivő.

(2012. november 14. – 22:30)

Izrael egyik legnézettebb csatornáján, a 2-esen, humoros, netvetgélős, olyan Heti hetes szerű műsor megy, csak itt öten beszélgetnek. Hát kevés dolog mutathatná azt a furcsa kettősséget, amely erre az országra jellemző. Délen, 40 km-es sávban az óvóhelyek közelébe parancsolták a lakosokat, a Szentföld többi részén „normális” kerékvágásban zajlik az élet, egyelőre.

„Az ÚR pedig előttük ment nappal felhőoszlopban, hogy vezesse őket az úton, éjjel meg tűzoszlopban, hogy világítson nekik, és éjjel-nappal mehessenek. Nem távozott el a felhőoszlop nappal, sem a tűzoszlop éjjel a nép előtt.”

Mózes 2. könyve 13:21-22

- 22:13-as jelentés szerint a Vaskupola 17 rakétát hatástalanított.
- Ashdod központjára rakéta esett, sérültekről nincs jelentés.
- Egyiptom hazarendelte nagykövétét és fokozta a készültséget a gázai határán.
- 100 ember tüntet Tel-Avivban a harci cselekmények ellen a védelmi miniszter házájánál.

Miért most tört ki az újabb Gázai akció? Miért válaszol Izrael Gázában? – 130 rakétát lőttek ki a Gázai övezetből Izraelre az elmúlt 72 órában. Majdnem 1000 rakétát 2012-ben. Több mint 1 millió ember él félelemben. (forrás izraeli külügyminisztérium)

(2012. november 14. – 23:45)

Holnap munkanap, jöjjön egy késő esti jelentés a három világvallás Szentföldjéről:

- jóváhagyták, hogy a szükséges mértékben mozgósítsák a tartalékos katonákat az országban,
 - Gázából tíz áldozatot és 45 sérültet jelentenek eddig, szombaton összeül az Arab Liga, a palesztin vezetés az ENSZ-hez fordult a hadműveletek leállításának ügyében,
 - legutóbbi jelentkezésem óta Szderotban, Netivotban, Ashdodban, Ashkelonban és a környező településeken volt ismét légiriadó,
 - csak 22:32-ig 55 rakéta esett le izraeli területekre az esti órákban,
 - 14 sérültet látott el eddig a helyi mentőszolgálat.
- Nyugodalmas csendes estét! Virradjunk békére! A legközelebbi frissítést reggelre tervezem. ◀

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Itt jönnek, a hosszú nyári napok

Ez egy régi sláger, amely a 80-as években reggeltől estig szólt a rádióból. Mindenki, aki akarata ellenére is dúdolta ezt a dalt, maga előtt látta a nyári programokat, a tengerparti szórakozást, az úszást, a napozást és az új kapcsolatokat. A nyári hónapokban nincs semmi kötelezettség, se tanulás, se munka. A szám szerint minden percet ki kell használni szórakozásra, mulatságra, egyik boldog pillanat követi a másikat, mintha sohasse jönne a holnap.

Tudjuk, egy dal népszerűségének az alapja az, hogy mindenki lát benne olyan elemet, amelyre azt mondja: ezt én is pont így fogalmaztam volna meg, a dal szövegírója az én szívemből beszél. A nagy siker egy évig tartott, addig amíg, más sláger jött helyébe. Sokan nem is ismerik ezt a dalt, azok, akik ismerték elfelejtették. Pár nappal ezelőtt az egyik rádióműsorban, egy időszzerű témáról szóló beszélgetés közben fellevenítették. Felvetették a kérdést, milyenek lesznek a közeledő hosszú, nyári napok, visszajönnek-e azok az érzések, amelyekről a 80-as években énekeltünk?

Biztos, hogy akkor, senki sem tudta, hogy lesz egy Covid-19 nevű vírus, amely drasztikusan kihát az életünkre. Lehet azt is mondani, hogy mikor beköszöntött 2020, senki sem gondolta, hogy a következő hónapokban minden megváltozik. Közeledik a nyár, nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy ez az évszak hasonlítson a megszokottakhoz. A szállodáiparban próbálkoznak kedvezmé-

nyes ajánlatokkal, természetesen, betartva az érvényben lévő korlátozásokat. Még nem lehet tudni, hogy hány nyaraló lesz, aki felcseréli az otthoni kényelmet a szállodai megkötésekre.

Külföldi utazásokban gondolkodni szinte lehetetlen még. Néhány ország, közöttük Ciprus, Görögország, Montenegró, Horvátország és a Seychelle-szigetek várják az izraeli turistákat. Júliusban a repülőjáratok várhatóan újra felszállnak, de a fő akadály a boldog nyári napoknak a biztosítás lesz. Az utasbiztosítás, amelyet mindenki megköt a külföldi kirándulás előtt nagyon megdrágul, még a közeli országokba is.

A görög konyha nagyon kedvelt az országban, ez is az egyik oka, hogy sokan utaznak Ciprusra és Görögországba. Akik nem utaznak végül, idehaza is elkészíthetik az ottani ételeket. A filo tészta hasonlít a rétestészta. Nem könnyű a készítése, török vagy görög boltokban kapható.

Hozzávalók: 5 filo lap, olvasztott vaj, 1/2 kg spenót, 1 nagy fej hagyma, 3 gerezd fokhagyma, 1 közepes padlizsán, só, bors, 1 pohár reszelt sajt, olaj.

Elkészítés: A padlizsánt meghámozzuk, karikára vágjuk, két oldalát beolajozzuk és előre melegített sütőben sütjük, míg enyhén megbarnul. A hagymát apróra vágjuk, kevés olajon a fokhagymával pirítjuk. Hozzáadjuk a spenótot, megvárjuk, míg megpuhul. Megszórjuk sóval és borssal. A filo lapokat tepsibe rakjuk. Minden egyes lapot megkenünk olvasztott vajjal vagy olajjal. Az ötödik lap közepére tesszük a spenótot, rá a padlizsán karikákat és a reszelt sajtot. A tészta két oldalát rátekerjük a töltelékre és a felső részét bevágjuk a kívánt szeletekre. 35-40 percig sütni 170 fokban. ◀

Forrás: Wikipedia

Emlékeztünk és emlékeztettünk

Nagymegyer Város Önkormányzata, a Városi Művelődési Központ és a helyi Csemadok Alapszervezet szervezésében koszorúzással egybekötött kegyeleti megemlékezésre került sor a holokausz nagymegyeri áldozatainak emléktáblájánál június 14-én a vézskorszak 76. és a II. világháború befejezésének 75. évfordulója alkalmából.

Ismét emlékeztünk az áldozatokra és próbáljuk megérteni - már amennyiben lehet -, hogy mi történt több mint 75 évvel ezelőtt, amikor a rasszizmus, az előítéletek és a gyűlölet szabadon tombolhatott. Immáron 16. alkalommal tartottunk megemlékezést városunkban azon a helyen, ahol egykoron a nagymegyeri zsinagóga állt, egészen 1955-ig, amikor is lebontották. Az egy-

kori zsinagógából csodával határos módon megmaradt a 4 díszített tartóoszlop, melyek a felújítás után 2014-ben kerültek az emléktábla köré.

A mai napon azért jöttünk össze, hogy megadjuk a végtiszteséget annak a 418 egykori nagymegyeri lakosnak, akiket jogaiktól megfosztva, emberségükben porig alázva származásuk és vallásuk miatt hurcoltak el városunkból és öltek meg az auschwitz haláltáborban 76 éve. Az egykori népes nagymegyeri zsidóságára mára csupán az itt lévő emléktábla, és a városhatárban található egykori zsidó temető emlékeztet.

A megemlékezésen Varga László helytörténész és Soóky Marián a Csemadok Alapszervezetének alelnöke szólt az egybegyűltekhez, közreműködött Zakál Gyula versmondó. Az emlékezés köveit elhelyezték a Dunaszerdahelyi Zsidó Hitközség tagjai is.

**a Csemadok Nagymegyeri
közösségi oldala alapján**

„Nuuu...” – na pamiatku uja Šmuela – 3. časť

Z univerzity odchádzam o poldruha hodiny neskôr, ako som pôvodne plánoval. Práce vrcholia, mám už len niekoľko dní na dokončenie výskumu. Namiesto konečnej autobusu Amidar v Ramat Gan sa vyberiem do Bnei Braku. Niekoľko minút čakám na 161-ku, na ktorej zazriem kolegu. Poznám ho už od začiatku, aj jeho šéf prišiel z Francúzska, naše skupiny sa teda počas uplynulého poldruha roka pomerne často stretávali. Mám pocit, že zvyčajné kývnutie hlavou teraz nestačí, prejdem dozadu a sadnem si k nemu. Deje sa tak napriek tomu, že Izrael – na moje veľké prekvapenie – zo mňa vykynožil sociálne cítenie.

Celou cestou sa rozprávame, presnejšie ja odpovedám na jeho prvú otázku: „Kedy končíš svoju prácu v Izraeli?” Slová sa zo mňa rinú, kým prechádzame ortodoxným mestečkom. Hovoríme o našej profesii, a každodennom živote postdoktorandov. Spomínam, ako som po prvýkrát sadol na 161-ku, a s mapou v ruke som trpól, kedy musím vystúpiť cestou k tete Ági a ujovi Šmuelovi.

Na Jeruzalemskej ulici sa so svojím známym rozlúčim a ešte predtým, ako autobus opustí štetl, vystúpim pri supermarkete. Som pozvaný na rozlúčkovú večeru k svojim náhradným starým rodičom. Naše stretnutia s poldruha mesačným odstupom majú svoj zabehaný rituál. Najprv spomíname na Sarvaš, potom s ujom Šmuelom hovoríme o aktuálnej politickej situácii vo Svätej Zemi. Pozrieme si správy na stanici Duna a nesmie chýbať ani predpoveď počasia na konci izraelských správ. Medzičasom už na stole vonia večera. Čím iným by sa so mnou mohli legendárni mešgiachovia zo Sarvašu rozlúčiť, ako hríbovou polievkou, ktorú

som si v detstve tak obľúbil. Nasleduje lečo, šaláty a broskyňové gule ako dezert. Počas hostiny dostanú domáci telefón. Volá im vedúci zo sarvašského tábora. Aké kúzelné: práve keď tu sedím za ich stolom, sem zavolá niekto z krajiny zázrakov. Nálada sa postupne stáva čoraz dojímavejšou. A potom sa začneme lúčiť, teta Ági vytiahne fotoaparát, chcú so mnou spoločnú fotku. A na pamiatku dostanem darček v sprievode listu:

„Drahý Andris! totiž Malý Pasti! Skončili dva roky v Izraeli a na budúci týždeň ak Boh dá, cestuješ domov. Dúfame, že si sa tu cítil dobre. My sme si veľmi užívali každú tvoju návštevu a spoločné chvíle. Dozvedeli sme sa tak novinky z Pešti, Sarvašu a Komárna. Želáme Tebe aj Tvoje milej manželke Barb šťastný život, ktorý v skutočnosti len teraz začínate v novej spoločnej domácnosti. S láskou Vám želáme šťastný nový rok, a ešte raz zdravie, veľa radosti a šťastia. S plným priehrštím lásky Tvoji náhradní starí rodičia teta Ági a ujo Šmuel.”

Objatie, stisk ruky, v schodišti sa ešte obzriem. Bnei Brak opúšťam v nádeji, že u nich budem ešte niekedy určite večerať.”

V roku 2013 bolo obrovskou poctou, že prišli na náš sobáš v Sarvaši. Ujo Šmuel predniesol jedno z požehnaní, o niekoľko mesiacov práve on pripevnil mezuzu v našom spoločnom domove.

Naposledy som ich navštívil v apríli 2017. Autobusom 161 smerom k Ulici Daniel sme sa vybrali spolu s Évi Vadász, potešilo nás, že sme sa mohli opäť trochu porozprávať a oživiť spomienky na spoločné letá. Raz, ešte v lete toho roku sme sa s nimi na pár minút zišli v Budapešti, potom akosi zredli zvyčajné telefonáty pred sviatkami. Pred niekoľkými mesiacmi sa z ich adresy poštou vrátil Spravodajca. Veľmi sme sa zľakli, našťastie sme čoskoro zistili, že išlo len o nepozornosť doručovateľa.

Ujo Šmuel odišiel, viac už nebude listovať v albumoch plných spomienok zo Sarvašu, nebudeme hovoriť o aktuálnej situácii na Blízkom Východe či vo Východnej Európe. Jeho pamiatka a jeho príbehy s nami žijú ďalej v každodennom živote. Vďaka za všetko, a teraz už viem, že vtedy ako desaťroční sme z tej rannej modlitby nemali utiecť! Vyjadrujeme úprimnú sústrasť rodine! ◀

Židovský cintorín v Šamoríne zrekonštruovali

Viacero subjektov sa podieľalo na rekonštrukcii a obnove židovského cintorína v Šamoríne. Zásľuhu na nej nesie Ján Hevera z Mliečna. Iniciatíva prerástla do spolupráce miestnej a regionálnej samosprávy a Židovskej náboženskej obce v Dunajskej

strede. VÚC Trnava prispel sumou 50 tisíc eur. Mesto Šamorín získalo prostriedky vo výške 30 tisíc eur, za ktoré opravilo plot, vstupnú bránu a vyčistilo celú plochu cintorína. Opravu náhrobných kameňov, vrátane postavenia betónových základov, financovala ŽNO Dunajská Streda, ktorá celý projekt aj koordinovala. Okrem hrobov patriacich zosnulým z miestnej židovskej komunity sa na cintoríne nachádza aj pamätník padlých počas 1. svet. vojny a hroby približne 10 padlých vojakov.

Zdroj: www.uzzno.sk

Pokračovanie zo strany 4.

Moji rodičia boli v mojich očiach skutočnými hrdinami, bola som jedináčkou, otec, s ktorým som mala veľmi blízky vzťah, bol ťažko chorý, ale nikdy mi nebránili v tom, aby som uskutočňovala svoje plány.

Moja budúcnosť a ich láska ku mne bola dôležitejšia ako ich vlastné šťastie. Povzbudzovali ma, posmeľovali, verili mi, vedeli, že sa vynájdem a popasujem sa s ťažkosťami. Toto všetko znamenalo pre mňa bezpečné zázemie.

Ťažko si viem predstaviť, ako by sa môj život vyvíjal, keby som zostala. Nebolo minúty, či už v ťažkých alebo radostných časoch, kedy by som svoje rozhodnutie olutovala. Som vďačná za to, že sa môj život uberal týmto smerom a dnes si môžem užívať oba svoje domovy.

V čase rozhovoru sme len niekoľko týždňov po sviatku Yom Haatzmaut, po 72. výročí existencie štátu Izrael. Čo to pre teba znamená?

Izrael je pre mňa domovom, hrdosťou, pocitom spolupatričnosti, bezpečia. Želám si, aby sa rozvíjal a rozkvital aj naďalej! ◀

Juraj Guttman (Prešov, Slovensko)

Čo pre teba znamená Komárno?

Komárno je pre mňa mestom môjho detstva. Narodil som sa v Košiciach v čase, keď môj otec bol vo väzení. Žili sme v Kráľovskom Chlmcí, kde bola našou jedinou priateľkou dr. Anikó Cicei, pretože moja matka pochádzala zo Sátoraljaújhelyu v Maďarsku. Keď Anikó preložili pracovne do Komárna, presťahovala sa sem aj moja mama, pretože Židia v Kráľovskom Chlmcí jej neboli ochotní pomôcť. Hrôzy prežité v Osvienčime ju poznačili fyzicky aj psychicky. Anikó bola jej lekárkou, jediným človekom, ktorý jej pomáhal, kým bol môj otec vo väzení. Tak sme sa dostali do Komárna, kam prišiel po amnestii v roku 1953 aj môj otec. V súvislosti s mestom nemám veľmi pozitívne spomienky. Do školy som chodil na druhom sídlisku, tam sme aj žili. Takmer každý deň som sa vracal domov s plačom, pretože cestou domov ma pravidelne zbili a nadávali mi do Židov. Skončilo sa to až v piatom ročníku, keď som sa dostal do sporu s antisemitskými deviatakmi. Vo svojej beznádejnej a vzrušenej situácii som schmatol železnú stoličku a hodil som ju do neho tak nešťastne, že ho museli zobrať do

nemocnice a hlavu mu zošili 18 stehmi. Došiel som dvojku zo správania, viac mi do Židov nenadávali, báli sa ma. Mojej popularite to, samozrejme, neprospelo. Na strednú školu som už chodil v inom meste, a bola to pre mňa veľká úľava. V roku 1969 po absolvovaní tretieho ročníka odborného učilišťa v Pardubiciach, som bol v lete v medzinárodnom tábore pre židovskú mládež v Dubrovniku v Juhoslávii, odkiaľ som sa do Komárna už nevrátil. Moja cesta pokračovala do Izraela.

Máš obľúbenú spomienku z detstva, ktorá sa spája s miestnou obcou?

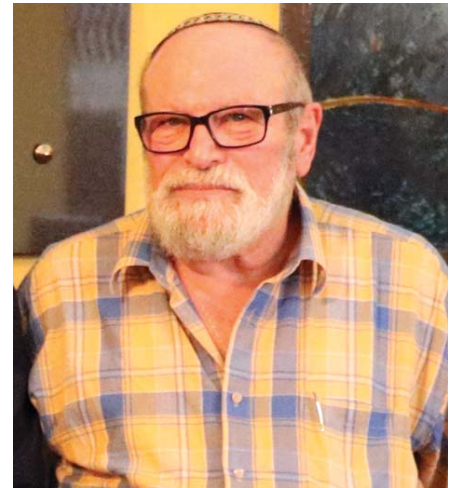
Moji rodičia sa kamarátili so Steinerovcami. Uja Imra som mal veľmi rád, neskôr som s nimi bol v styku aj v Izraeli. Mal som rád sviatok Purim, ktorý sme oslavovali spolu s novozámockou obcou. Jedným z najmilších členov obce bol ujo Sami Lengyel, ktorý bol vždy veľmi vtipný a nám, deťom, rozumel. Vždy sa nám prihovoral a mal pre nás aj trochu sladkostí. Spomedzi detí som sa kamarátil najmä s Mikim Kellnerom a Mikim Koraim, ostatní boli o tri roky starší alebo mladší ako my. S Mikim Kellnerom sme boli spolu aj v spomínanom tábore v Juhoslávii. Mal veľa nepríjemností z toho, že som sa už domov nevrátil.

Aký to bol pocit vysťahovať sa do Izraela?

Loď pomenovaná po Tivadarovi Herzlovi priplávala do prístavu v Haife 21. septembra 1969, v deň erev Jom kipur. Úradník sochnutu sa spýtal, ako sa volám. Povedal, že meno Juraj v hebrejčine neexistuje, do môjho prisťahovaleckého preukazu zapísal meno Jicchak Guttman. Keďže bol sviatok Jom kipur, arabský taxikár ma odviezol do kibucu Beit Alfa. Na druhý deň som prešiel peši 7 kilometrov do synagógy susedného mestečka, lebo v kibuci synagóga nebola. Izrael sa stal mojim milovaným domovom, kde som strávil 27 rokov, z toho sedem a pol vo vojenskej službe, resp. v nemocnici so zraneniami v jom kiperskej vojne. Keď po Gorbačovovom rozhodnutí začalo vysťahovanie do Izraela zo Sovietskeho zväzu, bežný život krajiny sa veľmi zmenil a ja som sa rozhodol, že sa s týmito vecami nechcem stotožniť. V roku 1996 som sa vrátil do mesta svojho detstva, do Komárna.

Počas tamojších desaťročí sa vyskytlo niečo, na čo si povedal: „Toto som si so sebou priniesol z Komárna!“?

Nakoľko som sa pôvodne vybral do let-

ného tábora na tri týždne, do Juhoslávie som si so sebou vzal len malý kufrík. Nevážil ani 15 kíl, aby som ho uniesol. Päťdesiatjeden rok uchovávam kefku na šaty, ktorá ukrýva aj malú súpravu na šitie s ihlami a dvoma nožičkami.

Na Slovensko si sa vrátil po spoločenských zmenách. Po Komárne si sa usídlil na východe krajiny. Ako vnímaš situáciu židovských obcí na Slovensku, čo si myslíš o ich budúcnosti?

Dvadsaťštyri rokov strávených na Slovensku vnímam veľmi kriticky. Myslím si, že sa od vojny veľmi nič nezmenilo, po dlhých rokoch komunistického útlaku sa opäť objavil otvorený a skrytý fašizmus. Osempercentná parlamentná prítomnosť radikálnej pravice po ostatných voľbách je tragická. Zarmucuje ma prítomnosť antisemitizmu. Často sa zamýšľam nad tým, čo je horšie: izraelská spoločnosť zmenená vplyvom ruských prisťahovalcov, či to, čo nás na Slovensku v nasledujúcich rokoch čaká. Uvidíme, ako slepý povedal, ale som toho názoru, že na slovenských Židov prichádzajú ťažké časy. Bodaj by som bol zlým prorokom, bodaj by som sa mýlil!

Z Prešova posielam pozdravy členom komárňanskej obce a verím, že sa čoskoro uvidíme! ◀

(Redigoval PA)

Komárňania vo svete

Pokračujeme v našej staronovej rubrike, ktorú sme obnovili v apríli – tentoraz prinášame rozhovor z Izraela a východného Slovenska. Ak nám niekto z vás rád porozpráva o svojich spomienkach, o príbehoch spojených so židovskou obcou, dajte nám vedieť na adrese kile@menhaz.sk.

Ágnes Wilhelm (Timrat, Izrael)

Čo ti ako prvé napadne, keď počuješ slovo Komárno?

Veľa vecí, medzi prvými rodičia, rodný dom, Bratislavská brána, ktorú bolo vidieť z nášho okna. Každé ráno som sa budila pri tomto výhľade a večer som s ním zaspávala, keď sa na nej rozsvietila červená hviezda. V lete ju pokrývala zelená tráva, v zime biely sneh, bola obklopená násypom, na ktorom sme sa radi sánkovali. Keď zavítam domov, dodnes si vyjdem k Bratislavskej bráne. Náš dom, ani uholné sklady už neexistujú, ale aspoň sa viem zorientovať, kde som prišla na svet. Mám z toho vždy príjemný pocit. V tom čase panovala v Komárne dobrá nálada, ľudia sa poznali. V Kúrii sme pestovali úzke vzťahy. Kedykoľvek som mohla zájsť k susedom, ktorí ma vždy ponúkli všakovakými dobrotami. Dodnes sa s nimi rada stretávam, vždy ma to dojíma. Mala som pekné a šťastné detstvo, mali sme voľnosť a ako som vyrastala, získavala som nové a nové zážitky. Prvý ročník školy som absolvovala v Majlátovej škole, s veľkou láskou si spomínam na pani učiteľku Ceglédiovú.

Spája sa s náboženskou obcou spomienka z detstva, ktorú rada oživíš?

S náboženskou obcou sa spája mnoho spomienok. Napriek všetkým ťažkostiam v Komárne bol židovský život. Rada som s rodičmi chodila na sviatky do kostola. Nálada bola mimoriadna a mohla som sa stretnúť s ostatnými deťmi: Petrom Glatzom, Petrom Fleischmannom, Petrom Scheinerom, Šanim Paszternákom, Mirim Hechtom, s dievčatami Raabovými, Krakauerovcami, Weinerovcami a ostatnými rovesníkmi. Z tých mladších sa k nám pridali Ďuri Guttman a Miki Korai. Behali sme po chodbe, hrali sme sa na dvore Menházu. Suka (sukotový stan – pozn. red.) bol veľkou atrakciou.

Drahá teta Zuzka Glatzová organizovala všetko okolo detí. Veľkým zážitkom bol sviatok Purim, dievčatá sa obliekli za kvety, ja som bola muškát. Spomínam si aj na

mnoho osláv bar mitzva s chutnými zákuskami, pamätám sa na všetky. Bolo nezapomenutelným zážitkom, keď na Simchat Tóru (sviatok Tóry – pozn. red.) dospelí hádzali z galérie cukríky.

Keby sa tvoji izraelskí známi spýtali, čo si si so sebou priniesla z Komárna, ako by si odpovedala?

Hovorila by som o našom živote za komunizmu. O lodeniciach, o Dunaji a Váhu, o obrovskom množstve vody obklopujúcej Komárno. Povedala by som im o tom, že existujú dve Komárna – jedno na Slovensku a jedno v Maďarsku. Že nad Dunajom oddelujúcim dve krajiny možno prejsť cez most peši z jedného mesta do druhého. Spomenula by som, že mesto leží medzi Bratislavou, Viedňou a Budapešťou, že bolo kedysi živým, rušným miestom, čo sa nateraz zmenilo. A ešte že sa tu nachádza vynikajúca optika.

Odkedy sú hranice otvorené, často navštevuješ rodné mesto. Čo ťa neustále privádza späť?

Izraelský básnik Shaul Tchernichovsky píše, že „človek je odtlačkom svojej krajiny detstva“. Je to veľká pravda. Tých 19 rokov, ktoré som tam prežila, mi v mnohých oblastiach dalo viac, ako tunajších 54. Neverila som, že sa ešte niekedy v živote do Komárna vrátim. Zázrak sa udial po 24 rokoch. Príchod na viedenské letisko, kde ma príbuzní čakali s radosťou a kyticou kvetov, bol pre mňa neuveriteľným zážitkom. Teta Mancí Wilhelmová, ujo Šani, Marika, Katka a ich rodiny mi poskytli milujúci domov. Priťahuje ma tamojšia krajina, vôňa, jedlá, dojemné stretnutia, priatelia, známi. Toto všetko ma upokojuje. Žiaľ, tento rok neviem prísť, napriek tomu, že sme plánovali aj stretnutie zo školy.

Porozprávaš nám trochu o svojom živote v Izraeli?

Onoho času viedla moja prvá cesta do Antwerp v Belgicku, kde žili moji príbuzní. Od prvej chvíle som sa zalúbila do slobodného západného sveta, túžila som po ňom.

Hneď ako vlak prešiel hranicami do Nemecka, som vedela, že toto je moja budúcnosť, niet cesty späť. O Izraeli som toho veľa nevedela, zaviedol ma sem osud. Príbuzní sa ma ujali, pomáhali mi. Po krátkom čase som šla do kibucu na ulpan, učiť sa po hebrejsky. Bolo tam viac nových olé, prisťahovalcov zo zahraničia. Tam som sa zoznámila so svojim manželom Arnomom, on je izraelský sabre (narodený v Izraeli – pozn. red.), vyrastal v kibuci. Jazyk som sa naučila rýchlo, zapadla som do izraelského života a do mentality. Život v kibuci mi veľmi nevyhovoval, o niekoľko rokov sme ho aj opustili. Máme dve deti, Shaleva a Galita, päť vnúčat, všetci žijú v Tel-Avive.

Na univerzite v Haife som vyštudovala odbor sociálna práca. Iniciovala som zavedenie inštitútu medializácie medzi rozvádzajúcimi sa manželmi. Bola to úplne nová a neznáma vec v tomto štáte. Žijeme v meste Timrat na severe Izraela. Po smrti môjho otca v roku 1974 sa k nám presťahovala aj moja mamka, ktorá sa dožila 92 rokov.

Pohrávaš sa niekedy s myšlienkou, ako by sa tvoj život vyvíjal, keby si sa nevystáhovala do Izraela?

Od svojho útleho detstva som cítila, že v Československu nezostanem. Možno ma k tomu viedli moji príbuzní žijúci v zahraničí. Čím som bola väčšia, tým viac a viac ma lákal slobodný západný svet. Svoju budúcnosť som nevidela v rodnej krajine.

Pokračovanie na strane 5.

Júnová spomienková slávnosť

Už tradične sa začiatkom leta na židovskom cintoríne v Uličke Zlatého muža stretávajú spomínajúci, aby si pripomenuli udalosti z júna 1944. Prítomní – Židia i Nežidia – pri príležitosti výročia deportácií skláňajú hlavy pred najtemnejším obdobím niekoľko stáročnej miestnej židovskej komunity.

Spomínajú na židovské zákony, ktoré obmedzovali a sťažovali každodenný život židovskej obce, na povinné nosenie žltej hviezdy, na transporty, ktoré nasledovali po zhromaždení do geta a ktoré smerova-

li do Osvienčimu. Smútočná modlitba znejúca cintorínom, príhovory a kahance zapálené pri pamätnej tabuli v synagóge a priateľské stretnutia nie sú len o obetiach. Porozprávané príbehy nedovoľujú zabud-

núť na prekvitajúci židovský život pred druhou svetovou vojnou: na budovanie komunity prostredníctvom mládežníckych, športových, vysokoškolských či ženských spolkov, na náboženský život v troch, počas sviatkov zaplnených synagógach, na boj v záujme zachovania tradícií a na čulý kultúrny život.

Okrem spomienok na minulosť sú tieto nedele zároveň aktom úcty pred tými, ktorí po prežití hrôz, po strate rodinných príslušníkov, rodičov, detí či manželov začali nový život či už doma v Komárne, alebo v inom kúte sveta.

Podobne ako v čase povodní v roku 2013, aj tohtoročnú spomienkovú slávnosť presúvame na jeseň v záujme ochrany zdravia každého z nás a z dôvodu cestovných obmedzení týkajúcich sa tých, ktorí na pietny akt prichádzajú z veľkých diaľok.

Čo iné si v súčasnej situácii môžeme želať, ako to, aby čo najskôr nadišiel čas, keď sa môžeme opäť bez obáv stretnúť na cintoríne, otvoriť dokorán dvere Menházu pred záujemcami o našu kultúru a tradície. ◀

**Židovská náboženská obec
v Komárne**

(článok bol napísaný na žiadosť
periodika Dunatáj)

Takto sa konal prvý online Klub Šalom

V nedeľu 10. mája sme vzrušení čakali, až odbije tretia hodina popoludní. Tentoraz sme návštevníkov prvého online klubového stretnutia Židovskej náboženskej obce v Komárne nečakali pri vchode do Menházu, ale v elektronickej predsieni platformy Zoom.

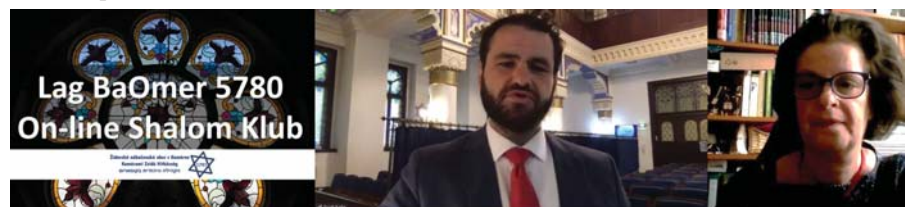
Návštevníkov zo Slovenska, Maďarska a Izraela privítal organizátor Tamás Pászternák. Lipský rabín Zsolt Balla sa účastníkom prihovoral z Nemecka a rozprával o pôvode a tradíciách sviatku Lag Baomer. Dozvedeli sme sa o histórii jeho komunity a pozreli sme si aj tamojšiu synagógu, z ktorej sa nám prihlásil. Zdravotné aktuality pandémie sumarizovala pracovníčka štátnej záchrannej služby Gabriella Turcsányi, členka krízového centra Zväzu židovských náboženských obcí v Maďarsku a odpovedala aj na otázky prítomných. V tretej časti podujatia nasledoval kvíz Dóri Miklós za pomoci modernej technológie. Na otázky spojené so

sviatkom odpovedal najrýchlejšie náš súverca z Dunajskej Stredy Tibor Feldmár. Dvojazyčný program simultánne tlmočila Magda Vadász. Na záver sa účastníci podujatia, prichádzajúci od Ashkelonu po Košice, predstavili.

Vďaka patrí Dóri Miklós a Tamásovi Pa-

szternákovi za zorganizovanie podujatia a za technickú realizáciu, ako aj všetkým tým, ktorí svojou pomocou a prítomnosťou prispeli k úspechu prvého virtuálneho Klubu Šalom vo vlastnej organizácii. ◀

PA

Ďakujeme! / Köszönjük!

Komunitná mozaika

– fotografie z minulosti našej obce –

► „Zrekonštruovanú synagógu v Komárne otvoria 29. októbra 2006 pri príležitosti 110. výročia jej založenia. Rekonštrukcia sa začala v roku 2004 a stála dva milióny korún, ktoré išli z finančnej podpory Kancelárie rady vlády SR pre odškodnenie obetí holokaustu. Kompletne vynovili vnútro i strechu synagógy. Po 15 rokoch opäť svieti aj pôvodný luster, ktorý zreštaurovali v Budapešti. Spolu so synagógou zrekonštruovali aj časť budovy židovského kultúrneho a spoločenského centra Menház, ktorého obnova bude pokračovať aj v budúcom roku. Pri príležitosti znovuoživenia synagógy sprístupnia verejnosti aj výstavu Veľké okamihy Menházu, na bývalých komárňanských rabínov si zaspomína József Schweitzer, bývalý hlavný rabín Maďarska...“

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
alebo
IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPSVK BX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Nástenka

krátke správy

ŽNO v Komárne, vydávanie Spravodajcu a Klub Šalom podporili anonymní darcovia. Ďakujeme!

Aj počas nútených prázdnin pokračujeme vo vyúčtovaní realizovaných projektov a podávaní nových žiadostí o dotácie.

Do knižnice Bélu Spitzera pribudli ďalšie publikácie. Veríme, že zakrátko budeme môcť opäť privítať našich čitateľov.

Žiaľ, kvôli súčasnej vážnej situácii bolo zrušených viac našich úspešných projektov, resp. finančné prostriedky boli krátené.

Počas karantény sa na výzvu našej obce viacero našich členov pripojilo k online víťaniu soboty, organizovaného hlavným budapeštianskym rabínom Tamásom Verő a online Havdale z Jeruzalema pod vedením rabína Dávida Keletiho.

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, **založené** v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), tlač: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.:/fax: 00421/35/7725-355. **Registračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Periodikum je nepredajné.

1944 – 2020

► Už tradične sa začiatkom leta na židovskom cintoríne v Uličke Zlatého muža stretávajú spomínajúci, aby si pripomenuli udalosti z júna 1944. Podobne ako v čase pondní v roku 2013, aj tohtoročnú spomienkovú slávnosť presúvame na jeseň v záujme ochrany zdravia každého z nás... (strana 3.).

Európsky deň židovskej kultúry 2020

Európsky deň židovskej kultúry sa uskutoční v nedeľu 6. septembra 2020. Ak to situácia v súvislosti s pandemiou dovolí, pripravíme pre záujemcov pestrý program v súlade s našimi tradíciami. Podrobnú pozvánku uverejníme v augustovom čísle našich novín. ◀

Kehila – cena za komunitu Čakáme na nominácie!

Zlúčenou cenou Kehila a Kehila Haver odmeňujeme bez ohľadu na náboženskú príslušnosť tých, ktorí urobili veľa v záujme židovských obcí regiónu. Nominácie na ocenených očakávame do 31. júla 2020 na adrese kile@menhaz.sk. ◀

Pred vysokými sviatkami

Židovský rok 5781 začína v piatok 18. septembra 2020 večer. O 18. hodine sa stretne-me v Menháze. Po večernej modlitbe bude nasledovať slávnostná večera. V prvý deň Roš Hašana dňa 19. septembra 2020 (v sobotu) sa bude konať tašlich a spoločné učenie o 18. hodine. Kol Nidre – predvečer Jom Kipur v nedeľu 27. septembra o 18. hodine, Mazkir pri príležitosti Jom Kipur sa bude konať v pondelok 28. septembra. ◀

Oznámenie

V čase pandémie koronavírusu sú naše programy a podujatia prerušené. Akonáhle sa situácia zlepší, opäť rozbehneme našu činnosť. O všetkom budeme našich čitateľov informovať na stránkach našich novín. Želáme každému veľa zdravia! ◀

Myšlienky redaktora

Ako dobre by bolo vybrať sa domov do Komárna! – uvažujem o možnosti 100 km dlhej cesty vlakom začiatkom 10. týždňa stráveného v home

ANDRÁS
PASZTERNÁK

office. Večer noviny písali o tom, že slovenské hranice zostanú ešte dlhý čas zatvorené. Rád žijem v Budapešti aj preto, lebo mesto ležiace pri sútoku Dunaja a Váhu je odtiaľto len na skok. Pamätám sa, v momente otvorenia schengenských hraníc sme s otcom a Tomášom aj my oslavovali na moste a možno sme ani neverili, že nebudeme potrebovať pas, nemusíme čakať so stiahnutým žalúdkom, či bude pri prechode hranicami všetko v poriadku. V uplynulých rokoch sa otvorené hranice stali súčasťou našich dní a postupne, ako ubúdali prvky niekdajšej colnice, ožívali staré historiky o dobrodružstvách prežitých na „moste“: colníci doslova rozoberajúci babku prichádzajúcu zo Švajčiarska, vytrčajúce silónové pančuchy zašité do podšívky kabáta starého otca, cestovné doklady zaplnené pečiatkami počas našich vysokoškolských štúdií.

A teraz, začiatkom leta 2020, sú hranice opäť zatvorené, Budapešť a Komárno sú od seba načas opäť viac vzdialené. Nemôžeme zaskočiť domov len tak na obed, alebo na podujatie v Menháze. Nepredstaviteľné sa stalo skutočnosťou! Nezostáva nám len veriť, že aj táto nepríjemnosť rýchlo pomine a stane sa len menej pozitívnu spomienkou. ◀

